

SUPPORTING COMMUNITY DEVELOPMENT
THROUGH URBAN ARTS EDUCATION

Priporočila izvajalcem umetnostnega izobraževanja za promocijo urbanega umetnostnega izobraževanja

Ta dokument naslavlja ključne rezultate raziskav, ki so nastale med projektom URB_ART, za spodbujanje urbanega umetnostnega izobraževanja, vključno z navodili in priporočili za deležnike, kot so kulturne ali izobraževalne ustanove, učitelji, umetniki in odločevalci,. Izraz se nanaša na metodo umetnostnega izobraževanja, ki zajema tako ustvarjalni razvoj posameznikov kot razumevanje regionalne in mednarodne umetnosti in kulture in poteka v velikih, gosto poseljenih mestnih območjih z raznolikim prebivalstvom. Dokument opisuje izzive, s katerimi se soočajo praktiki, ki delajo na tem, da bi umetnostna vzgoja v urbanem okolju postala bolj vključujoča, sledijo pa priporočila, ki jih morajo upoštevati nosilci odločanja, da bi izkoristili celoten potencial urbane umetnostne vzgoje za socialno vključevanje marginaliziranih skupnosti.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Utemeljitev

Vsakdo ima pravico svobodno sodelovati v kulturnem življenju, kot je navedeno v 27. členu Splošne deklaracije človekovih pravic. Zato so nacionalne države dolžne omogočiti vsem svojim državljanom možnost sodelovanja v kulturnih dejavnostih. Tudi cilj trajnostnega razvoja Združenih narodov številka 4.7 priznava povezovalne, participativne in krepilne funkcije kulture ter poziva k izobraževanju za spodbujanje kulture miru in nenasilja, spoštovanja kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.

Po Unescovem načrtu za umetnostno vzgojo iz leta 2006 vključuje kulturna vzgoja tako ustvarjalni razvoj posameznika kot razumevanje regionalne in mednarodne umetnosti in kulture. Je osrednja sestavina celovitega osebnostnega razvoja in ustvarja bistvene pogoje za aktivno sodelovanje v kulturnem življenju družbe. Kulturno-umetnostna vzgoja je skupni izraz za ustvarjalne procese in učne dejavnosti v različnih disciplinah. Z empiričnega vidika lahko prispeva k socialni vključenosti, participaciji in opolnomočenju posameznikov in družbenih skupin, če sledi določenim pogojem. Ima potencial za odpiranje ustvarjalnih prostorov za učenje in izkušnje, v katerih se spodbuja osebni razvoj in razvoj skupnosti, ustvarja socialni dostop do kulturnih in izobraževalnih dejavnosti ter premaguje socialno-ekonomske ovire.

To priporočilo prispeva k spoštovanju teh pravic in podpira akterje pri prizadevanjih za njihovo uresničitev.

Povzetek

Izobraževanje o urbanih umetnostih ima **potencial za opolnomočenje, navdihovanje inovativnosti in socialne kohezije**. Usklajevanje urbanih umetnosti¹, urbanega izobraževanja odraslih² in umetnostnega izobraževanja³ lahko pripomore k socialni enakosti z nagovarjanjem družbenih izzivov, izboljšanjem socialne vključenosti, razvoja in enakosti. Izobraževanje o urbani umetnosti je učinkovit način za reševanje družbenih potreb in izzivov s spodbujanjem vseživljenjskega učenja, opolnomočenjem ljudi z ozaveščenostjo, informacijami in veščinami ter spodbujanjem lokalnega sodelovanja, s čimer prispeva k izboljšanju družbe in lokalne rasti ter boju proti marginalizaciji.

Dejavniki marginalizacije so različni, med seboj prepleteni ter se razlikujejo glede na državo. Vendar so bili med glavnimi vzroki nizki dohodki, ki jim sledijo socialna izključenost, nizka izobrazba, šibke jezikovne kompetence in etnično poreklo.

¹ Urbane umetnosti razumemo kot širok pojem, ki zajema vse umetniške manifestacije, ki se razvijajo v javnem prostoru in ponujajo vsem ljudem stik in sodelovanje z umetniškimi in kulturnimi praksami. Skratka, vsako manifestacijo v javnem prostoru z odprtim dostopom za vse člane skupnosti lahko razumemo kot urbano umetnost.

² Urbano izobraževanje odraslih vključuje vse oblike nepoklicnega izobraževanja odraslih v urbanih območjih, bodisi formalne, neformalne ali priložnostne izobraževalne dejavnosti odraslih po koncu začetnega izobraževanja in usposabljanja. Ta koncept se po eni strani nanaša na definicijo učenja odraslih iz »Resolucije Sveta o prenovljeni evropski agendi za učenje odraslih« (Evropska unija 2011), z izjemo formalnega poklicnega usposabljanja. Po drugi strani pa se nanaša na koncept urbanega izobraževanja v »(Re)Defining Urban Education« (Welsh/Swain 2020), v kar se ne šteje šolsko in poklicno izobraževanje in usposabljanje.

³ Kulturno-umetnostna vzgoja je skupni izraz za ustvarjalne procese in učne dejavnosti v različnih disciplinah.

Rezultati raziskave so razkrili, da se marginalizirani člani družbe pogosto ne zavedajo možnosti sodelovanja v umetnosti ali ponudbe umetnostnega izobraževanja. Razlogi za to so finančne ovire, jezikovni izzivi, kulturne razlike in nelagodje zaradi nepoznavanja umetniških izrazov.

Približati se ljudem tam, kjer so, tj. v soseskah, na odprtih/javnih mestih, jih povabiti osebno in v njihovih maternih jezikih, bi bilo priporočilo za soočanje s tem izzivom doseganja ciljnih skupin, ki jim grozi marginalizacija.

Da bi zagotovili vključenost in se izognili strahu, **morajo biti ponudbe urbane umetnosti in umetniški projekti skupnosti oblikovani s skupnostmi in ne zanje**. Udeležence je treba spoštovati in jih obravnavati kot enakovredne sodelavce in ne le kot »uporabnike«. Obenem je pomemben procesno usmerjen pristop: ne šteje izdelek na koncu, ampak je ključno biti del procesa in se svobodno izražati.

Bistven je **transkulturni pristop**, ki razume, da kulture niso homogene entitete, temveč vedno bolj hibridizirane, pri čemer se priznavajo kolektivne in individualne identitete z različnimi plastmi ter daje prostor več jezikom, verbalnim ali neverbalnim.

Eden zelo pomembnih dejavnikov, da bi lahko ponudili prakse umetnostnega izobraževanja v urbanih območjih za spodbujanje sodelovanja, opolnomočenja in razvoja v marginaliziranih skupnosti, je povezan s **financiranjem**. Umetniški pedagogi in organizacije, ki delujejo na tem področju, delujejo bodisi neodvisno bodisi kot poseben oddelek v velikih ustanovah z omejenim proračunom. Javno financiranje, ki podpira dolgoročne projekte in omogočajo ustvarjanje trajnejših in varnejših prostorov za uporabnike, ter financiranje, ki omogoča podporo širokemu polju dejavnosti ter je odprto za prepletena področja, bi bilo ključnega pomena za podporo področju umetnostne vzgoje.

Poleg tega bi **za krepitev področja** pozitivne spremembe prineslo zagotavljanje infrastrukture, ustanovitev društva ali mreže, ki bi nudila mentorstvo, razvoj kariere in pomoč pri možnostih financiranja. Zaveznitva na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni ne bi le omogočila izmenjave najboljših praks in dala jasen glas izobraževanju o urbani umetnosti, ampak bi tudi vzpostavila močan odnos z oblikovalci kulturne politike in administracijo.

Za podporo sektorju urbanega umetniškega izobraževanja je ključno **raziskati njegove značilnosti, potenciale in morebitne slabosti**. Vprašanje izolacije, ki se je pojavilo med pandemijo, potrebuje več raziskav, ki se osredotočajo na vprašanje ustvarjanja družbenih prostorov v kontekstu spreminjajočih se kulturnih interesov. Poleg tega je metrolingvizem kot dejavnik izključevanja, pa tudi kot priložnost za vključujoče metode prek umetnosti, raziskovalni desideratum. Priporočljivo pa je uporabljati soustvarjalne pristope in v zbiranje podatkov vključiti tudi udeležence procesov urbanega umetnostnega izobraževanja kot neposredno ciljno skupino.

Priložnosti za urbano umetnostno izobraževanje

Izobraževanje o urbani umetnosti je vključujoča praksa, ki ima potencial za opolnomočenje praktikov in udeležencev iz marginaliziranih skupnosti, za navdihovanje inovativnosti in socialne kohezije. Podatki iz [raziskave, narejene v sklopu projekta URB_ART](#), so to potrdili; udeleženci so bili večinoma prepričani, da njihovo delo prispeva h gradnji lokalne skupnosti, pri čemer so poudarjali moč umetniškega izražanja za vključevanje marginaliziranih skupin. Umetnost je lahko sredstvo za pripovedovanje zgodbe ljudi, ki jih posledično naredi vidne in jih predstavi drugim članom družbe, kar vodi do povečanega občutka pripadnosti marginaliziranih. Različne kulturne razlike in neenakosti moči postanejo manj prevladujoče, kar ustvarja prostor za vse, da sodelujejo v civilni družbi in so slišani.

Potrebe

Rezultati raziskave so razkrili, da so dejavniki marginalizacije številni in med seboj povezani ter se razlikujejo glede na državo. Vendar so bili povsod med glavnimi vzroki opredeljeni nizki dohodki, ki jim sledijo socialna izključenost, nizka izobrazba, šibke jezikovne kompetence in diskriminacija zaradi etničnega porekla. Ob tem je 70 % anketirancev v anketi odgovorilo, da ima njihovo mesto umetniške priložnosti za deprivilegirane, a po mnenju 83 % anketirancev se marginalizirani člani družbe teh priložnosti ne zavedajo. Razlogi za to so pomanjkanje internetne povezave, finančne ovire, jezikovni izzivi in kulturne razlike. Ti rezultati kažejo, da se nizkokvalificirani odrasli lahko ustrašijo nekaterih umetniških oblik, ker jih ne poznajo. Zato bi lahko sodelovanje v umetniških programih povzročilo, da bi se skupnosti, ki jim grozi socialna izključenost, počutile še bolj marginalizirane.

Druga ovira so jezikovni izzivi. Ko ljudje ne razumejo prevladujočega jezika, se lahko pojavijo občutki negotovosti in strah pred sodbami, kar ustvarja ovire, ki jih je težko premagati. To nizkokvalificirane odrasle iz marginaliziranih skupnosti odvrača od sodelovanja v kulturnih in umetniških dogodkih. Za reševanje teh izzivov vsebuje ta dokument priporočila s pomembnimi točkami, ki jih je treba upoštevati pri delu na področju urbane umetnostne vzgoje z marginaliziranimi skupnostmi.

Priporočila

Doseganje ciljnih skupin

Da bi bolje dosegli marginalizirane skupine, je priporočljivo narediti umetnost in umetnostno izobraževanje bolj dostopna tako, da jih pripeljete v mestne javne prostore. Urbano umetnostno izobraževanje uspeva v soseskah, kjer se ljudje počutijo bolj povabljeni. Poleg tega dejavnosti, ki potekajo na prostem ali na odprtih/javnih mestih, pritegnejo interakcijo, navdušijo mimoidoče in imajo demokratičen značaj. Ključni akterji lahko igrajo pomembno vlogo pri gradnji mostu do ciljnih skupin. V idealnem primeru pripadajo določeni skupini, ki jo je

treba obravnavati, in lahko kot posredniki najdejo pravi način, kako pristopiti k ljudem.

Ponudniki umetnostnega izobraževanja bi morali ponovno oceniti svoja vabila in oglase, vključno z uporabljenim jezikom, slogom in mediji. Osebe z manj priložnostmi je treba na te aktivnosti vabiti osebno ali z obvestili, ki so jim v njihovi življenjski situaciji razumljiva in privlačna.

Soustvarjanje

Projekti urbanega umetnostnega izobraževanja v skupnostih (npr. skupnostni umetniški projekti) morajo biti zasnovani skupaj z lokalno skupnostjo in ne za lokalno skupnost. Na ta način umetniki in likovni pedagogi ne predvidevajo zgolj potreb svojega občinstva, temveč mu ponudijo priložnost za izražanje. Izkušeni umetniški pedagogi in tisti, ki delajo z marginaliziranimi skupnostmi, menijo, da je za uspeh učnega procesa treba udeležence spoštovati, jih obravnavati kot enakovredne in jih sprejeti kot sodelavce, ne le kot "uporabnike".

Podporne mreže

Raziskave, izvedene v okviru projekta, so pokazale potrebo po mrežah. Anketiranci v raziskavi in ključni deležniki, s katerimi so bili opravljeni razgovori, so prepoznali podporno vlogo omrežij, ki interesnim skupinam omogočajo komunikacijo, izmenjavo znanj, psihološko pomoč, mentorstvo in poklicni razvoj ter širjenje informacij o možnostih financiranja.

Pomembna je pot, ne cilj

Ugotovitve našega projekta poudarjajo pomen pristopa, ki je usmerjen v proces in ne v izdelek. Pri tem je pomembna preobrazba, prepustnost - in ne končni rezultat. Učenje, ki temelji na procesu, prinaša učencem koristi, rezultat pa pride spontano pozneje.

Transkulturalnost je ključnega pomena

Transkulturalnost je razumevanje, da kulture niso homogene entitete, ki bi jih lahko jasno ločili drugo od druge. Vse bolj so omrežene in hibridne, zlasti zaradi globalizacije in migracij. To razumevanje lahko prinese empatičen pogled na raznolikost sodobnih družb.

Za razumevanje in učinkovito delo v družbenih okoljih v raznolikih urbanih skupnostih se mora urbani umetnostni pedagog zavedati, da kulturna raznolikost in s tem transkulturalnost določata medosebne odnose.

Prepoznavanje kolektivnih in individualnih identitet

Skupnosti imajo kolektivne in individualne identitete, ki obstajajo v družbenem kontekstu, kjer se pojavljajo neenakosti. Za spopadanje s temi izzivi je potrebno prepoznati te značilnosti in odpraviti ovire, ki onemogočajo dostop do kulturnih ali umetniških dejavnosti - strukturirati jih je potrebno s celostno perspektivo marginaliziranih, ob upoštevanju različnih plasti in njihovih identitet.

Pomembnost jezika

Jezik je ovira za vstop v sektorje umetnosti in na splošno prispeva k marginalizaciji posameznika. Ko ljudje ne razumejo prevladujočega jezika, se lahko pojavi občutek negotovosti in strahu pred obsodbo, ki se spremenita v ovire, ki jih je težko premagati. In vendar, ko se posamezniki vključijo v projekte ali programe umetnostne vzgoje, jezik preneha delovati kot ovira. Tudi sama umetnost je oblika neverbalne komunikacije. Ples, slikanje, didžejanje in druge umetniške oblike so izrazi, ki presegajo jezik in pomagajo komunicirati, tudi če verbalnega jezika posameznik ne razume.

Prepoznavanje bogastva različnih jezikov s povabilom udeležencem, naj govorijo svoje materne jezike, in ustvarjanje umetnosti z njihovo uporabo ima lahko pomemben učinek krepiteve moči. Večjezični pristopi k izobraževanju vključujejo tudi zagotavljanje informacij in promocijo v več jezikih ter najem prevajalcev in večjezičnih izobraževalcev za promocijo drugih jezikov, ki se uporabljajo v skupnosti.

Poleg govornega ali pisnega jezika je premislek o tem, kateri vizualni elementi in jeziki se uporabljajo za spodbujanje sodelovanja, ključni vidik pri zagotavljanju vključenosti in sodelovanja prej marginaliziranih skupin.

Osredotočanje na prednosti bo zgradilo skupnost od spodaj navzgor

Perspektiva spremeni vse. Pozitiven pogled, ki v središče pozornost postavlja prednosti in ne tiste stvari, ki manjkajo, bo drastično spremenil izid. Umetniške zgodbe skupnosti, ki jim dajemo glas, so dokazale: kozarec je vedno napol poln.

Varen prostor

Naša raziskava je poudarila pomen ustvarjanja in ohranjanja varnega prostora za druge. Ta koncept se nanaša na zagotavljanje pogojev za srečanja, kjer se ljudje počutijo udobno, sprejeti in spoštovani takšni, kakršni so. Poleg tega je podpora kulturnim pedagogom s strani socialnih delavcev in v obliki psihološke pomoči bistvenega pomena za zagotavljanje podpornega in varnega okolja.

Nujnost enostavnega dostopa

Ohranjanje enostavnega dostopa je ena glavnih ugotovitev naše raziskave. Brezplačne ponudbe v prostorih skupnosti privabljajo ljudi iz različnih kulturnih okolij, spolov in starosti. Tako v začetni komunikaciji pri promociji kot pri izvajanju aktivnosti sledite ideji prostora brez hierarhije, kjer so dobrodošli vsi, pri čemer je treba upoštevati kontekst, komunikacijo in odnose med skupnostmi.

O projektu

Projekt URB_ART je sofinanciran s strani Evropske komisije v okviru programa za izobraževanje odraslih Erasmus+, z namenom podpreti nizkokvalificirane odrasle v marginaliziranih skupnostih s koncepti in dejavnostmi urbanega umetniškega izobraževanja; hkrati pa gradi trdno in trajnostno zavest o potencialu urbanega umetnostnega izobraževanja. Projekt URB_ART spodbuja socialno vključenost ter medkulturne in transkulturne izmenjave, z močnim poudarkom na krepitvi izgradnje skupnosti za težko dosegljive marginalizirane posameznike in skupnosti.

Po obsežnih raziskavah, ki so jih izvedli vsi partnerji, EDUCULT (Avstrija), ZRC SAZU (Slovenija), Proportional Message (Portugalska), Reykjavík Ensemble (Islandija) in FilmWorks Trust (Združeno kraljestvo), je bilo ustvarjenih več rezultatov. Ti rezultati so bili sestavljeni iz izhodiščne ankete (IO1), ki je bila izvedena za ugotavljanje nacionalnih in transnacionalnih kazalnikov uspeha in izzivov na področju urbanega umetnostnega izobraževanja, zbirke uspešnih zgodb s področja izobraževanja v urbanih umetnostih (IO2), ki prinaša zgodbe o uspehu in dobre prakse za transdisciplinarno in večjezično izobraževanje. Program usposabljanja o izobraževanju na področju urbanih umetnosti (IO3) je urbanim umetnikom in urbanim praktikom ponudil priložnosti, da se naučijo, kako so lahko metodologije urbanih umetnosti dodana vrednost za socialno-izobraževalne intervencije v skupnosti, medtem ko je komplet orodij za video študije primerov o urbanih umetnosti skupnosti (IO4) prikazal uspešne transnacionalne prakse vključevanja marginaliziranih skupnosti v programe in pobude urbanih umetnosti.

Zadnji rezultat projekta je sestavljen iz priporočil, ki obravnavajo potencialne transdisciplinarnega urbanega umetnostnega izobraževanja v smislu socialne vključenosti. Ti politični dokumenti predstavljajo operativna in politična priporočila, ki so bila razvita po analizi rezultatov tega projekta, in so namenjeni oblikovalcem odločitev in politik na presečnem področju izobraževanja odraslih, umetnosti in kulture.

Razmišljajo o metro- in večjezičnih pristopih ter o participativnem pristopu in funkciji umetnostne vzgoje v urbanih območjih. Poleg tega povzemajo, kako rezultati raziskave, projektni dogodki in aplikativno usmerjeni rezultati prispevajo k socialni vključenosti in medkulturnemu dialogu ter kako lahko podprejo ustvarjalni in izobraževalni sektor.

Kontakt

Za konzorcij projekta URB_ART:

EDUCULT - Denken und Handeln in Kultur und Bildung
Museumsplatz 1/e-1.6
A-1070 Wien
office@educult.at
<https://educult.at>

